

LUONTOTYÖPAJA

LUONNON HAVAINNOINTI LUONTOSUHDETTA LUJITTAMASSA
2.9.2025

Maija Ihantola

Suomen luonto- ja ympäristökoulujen liitto, LYKE-verkosto

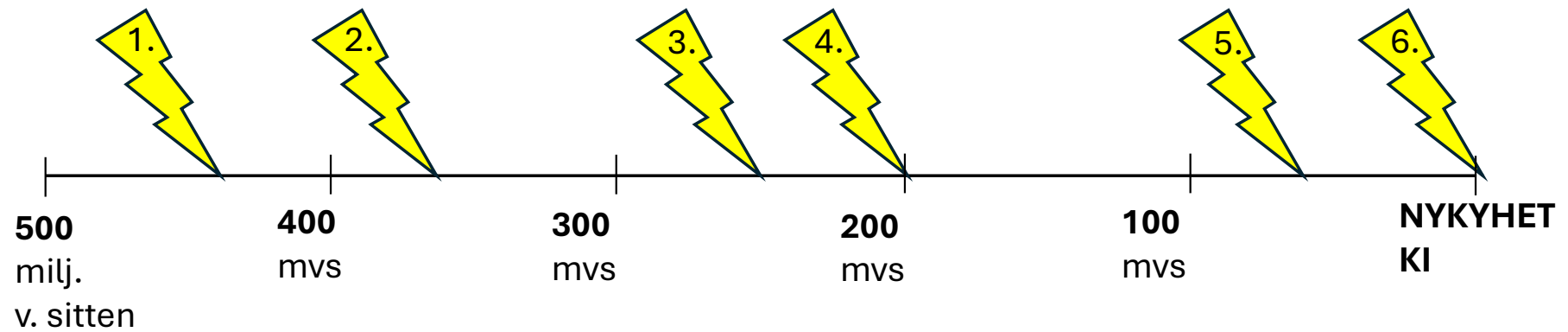

MAPPA.fi?

Kaikki tämän esityksen materiaalit löytyvät MAPPA.fi-palvelun Luonto-observatoriosta!

- Suomen suurin ympäristö- ja kestävyyskasvatuksen avoin hakupalvelu ja jakamisaalusta
- Materiaalit, palvelut, tapahtumat, koulutukset, toimijat ja verkostot ja hankkeiden tuotokset yhdessä osoitteessa
- Työkaluja opetuksen suunnitteluun: mm. teemareput, MOK-työkalu, omat suosikit, ops:n tavoitteet
- Uutta: **Luonto-observatorio**
- Ylläpitää Suomen luonto- ja ympäristökoulujen liitto, rahoittaa OKM

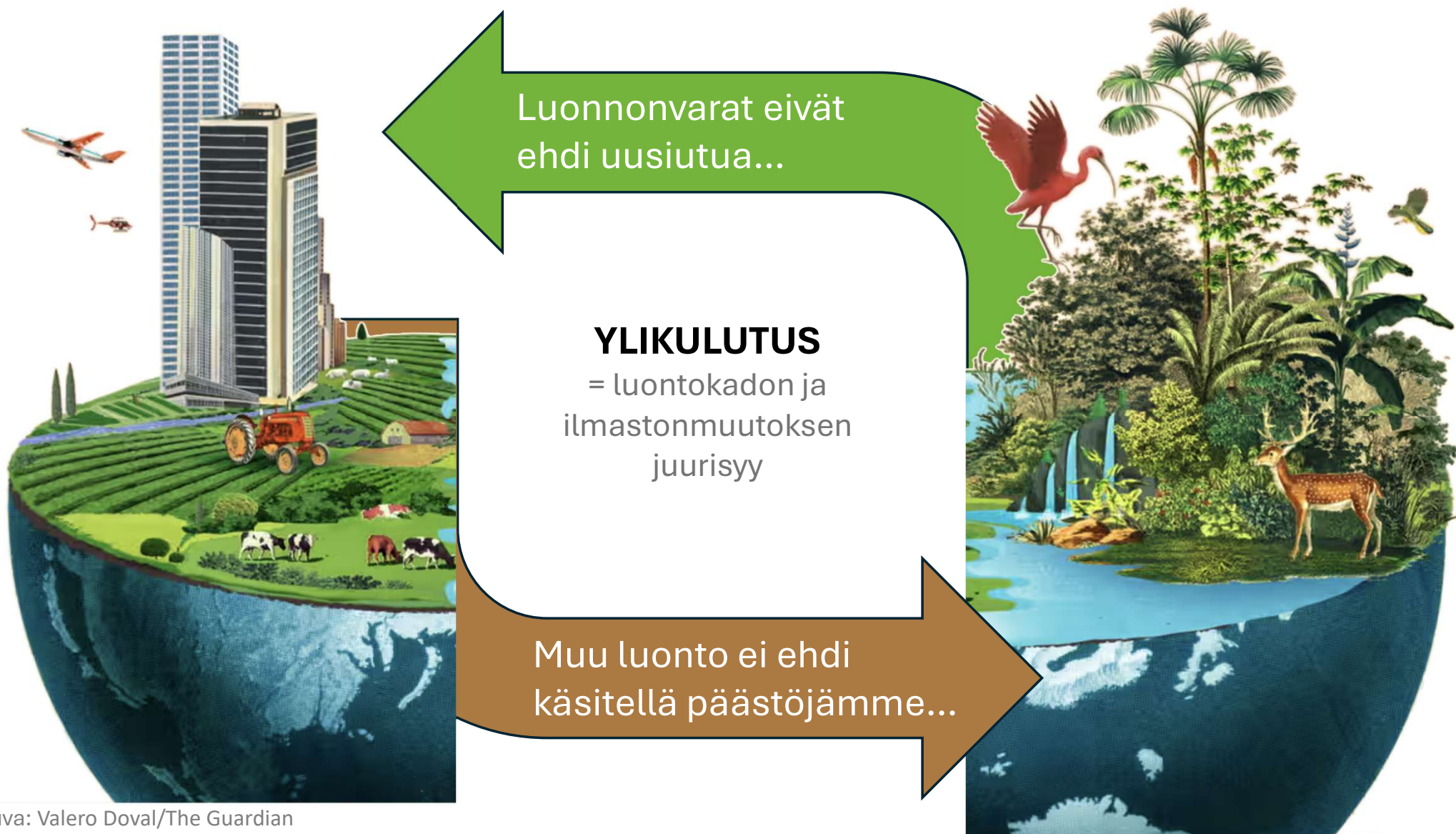

SUKUPUUTTOAALLOT

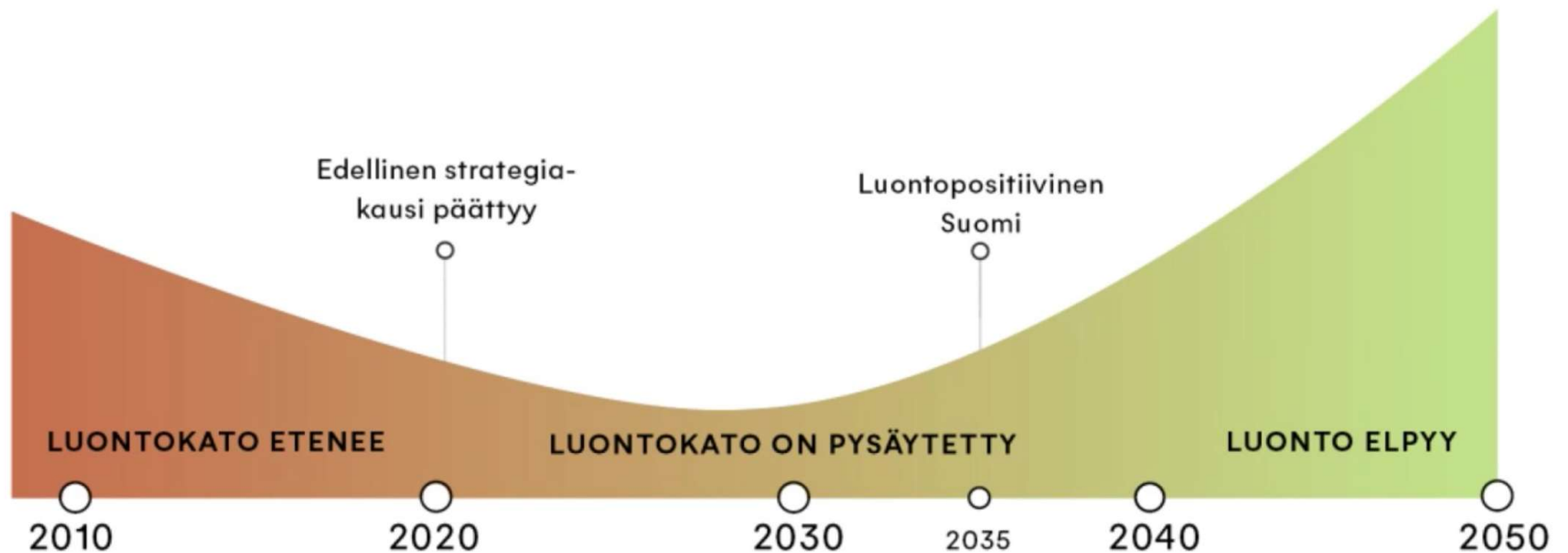
- valtaosa (75–96 %) lajistosta pyyhkiytynyt pois
- Epävakaat ilmasto-olot
- Elämän pitkä toipuminen
- 6. erilainen

Kuva: Valero Doval/The Guardian

SUOMEN LUONTOTAVOITTEET

Luonnontilan kokonaiskuva

TRAILERI

Kolmiosaisen Luonnontila-videosarjan esittely

← Takaisin hakuun

Etusivu / Teemareput / Luonnontila-opetuspaketti

Luonnontila-opetuspaketti

Teemarepun julkaisija ▶ [Luonnontila](#)

Yhteistyötahot ▶ [Suomen luonto- ja ympäristökoulujen liitto](#)

▶ [Suomen ympäristökeskus SYKE](#)

Lyhyt kuvaus Mitä Suomen luonnolle kuuluu? Luonnontila.fi-palvelu on avoin tiedonvälitysjärjestelmä, joka kokoaa Suomessa kerättyä luontotietoa. Opetuspaketti auttaa ymmärtämään ja käyttämään palvelua. Palvelussa voi seurata luonnon monimuotoisuuden tilaa ja Suomen matkan monimuotoisempaa luontoa.

Kuvaus Opetuspaketti on toteutettu Suomen luonto- ja ympäristökoulujen liiton (LYKE) ja Suomen ympäristökeskuksen yhteistyönä.

Materiaalit on suunnattu kaikenikäisille kansalaisille koululaisista päättäjiin. Kolmiosaisen ohjeistettävien sisältävän opetuspaketin tarkoitus on avata laajaa ja monimutkaistakin aihealuetta yleistajuisesti. Niiden myötä tutuiksi tulevat esimerkiksi luonnon tilan arvioinnissa käytettävät indikaattorit sekä Suomen luontotavoitteet.

Tehtävät sopivat erityisesti yläkoulujen ja lukion biologian ja maantiedon opetuksen lisäksi, mutta on sovellettavissa alakoulun ylimmille luokille ja muihin oppiaineisiin.

Asiasanat

• [biodiversiteetti](#)

• [biodiversiteettikasvatus](#)

• [biodiversiteettiseuranta](#)

• [elinympäristöt](#)

• [luonnon monimuotoisuuden väheneminen](#)

• [luonnon monimuotoisuus](#)

• [luonnonhavainnointi kansalaistaidoksi](#)

• [luonnontila](#)

Opetuspaketti, joka auttaa ymmärtämään ja käyttämään palvelua

- luonnon tilan arvioinnissa käytettävät indikaattorit.
- Suomen luontotavoitteet.

Sopii kaikenikäisille kansalaisille koululaisista päättäjiin

Yhteistyössä: Suomen ympäristökeskus Syke ja Suomen luonto- ja ympäristökoulujen liitto LYKE

Luonto-observatorio

*Omasta havainnosta luonnon ymmärtämiseen
– tie ympäristökansalaiseksi!*

Luontohavainnot kansalaistieteeiksi

- Kansalaistiede edistää tiedon tuotantoa ja luonnon monimuotoisuudesta oppimista sekä ympäristökansalaiseksi kasvamista. (Luontopaneeli 2024)
- Luontohavainnot innostavat, kun ne päätyvät osaksi oikeaa tutkimusta ja päätöksentekoa.
- Ei se määränpää, vaan matka.

Kuvat: Hanna Risku & Satu Hiekko

**TEE HAVAINTOJA
LUONNOSSA**

Kirjaa ylös / apunasi:
iNaturalist
Muuttolintujen kevät
Järvi-meriwiki
Laji.fi

**Omat
havainnot
tutkijoille**

**LUONTORETKIKONE
TUO TIETOA**

Hae oman alueesi lajisto
tänään! Opi lajien
yhteyksistä toisiinsa
ja ympäristö-
muutoksiin.

**Tutkimus-
tieto
oppilaille**

**MITÄ SUOMEN
LUONNOLLE KUULUU?**
Pysähtyykö luontokato?
Luonnontila.fi
kokoaa tiedon
elinympäristöjen
tilasta.

A woman with long blonde hair wearing a red knitted beanie is looking towards the right. The background shows out-of-focus trees with yellow and green autumn leaves.

**TEE HAVAINTOJA
LUONNOSSA**

Kirjaa ylös / apunasi:
iNaturalist
Muuttolintujen kevät
Järvi-meriwiki
Laji.fi

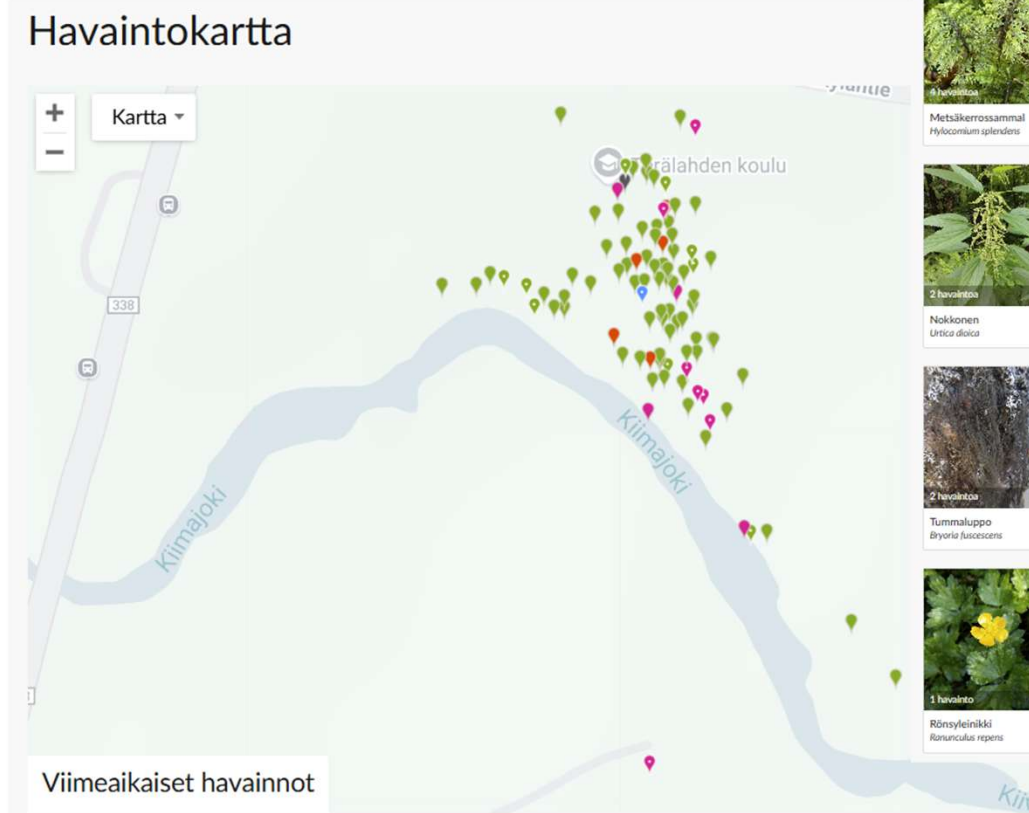
**Omat
havainnot
tutkijoille**

A large white arrow originates from the right side of the central circle and points downwards and to the right, ending near the bottom right corner of the image.

Inaturalist-demo, 1h, opettajille
24.4.2025 Tampereen luontokoulu

127 Yleiskatsaus	55 LAJIA	12 IDENTIFIET	18 OBSERVERS	Tilastot
 6 havaintoa Ahomansikka <i>Fragaria vesca</i>	 5 havaintoa Sirivuokko <i>Hepatica nobilis</i>	 4 havaintoa Raita <i>Salix caprea</i>	 4 havaintoa Rentukka <i>Caltha polustris</i>	 4 havaintoa Metsäangervo <i>Filipendula ulmaria</i>
 4 havaintoa Metsäkerrossammal <i>Hylocomium splendens</i>	 3 havaintoa Kellukat Suku Geum	 3 havaintoa Komealupini <i>Lupinus polyphyllus</i>	 3 havaintoa Metsäkuusi <i>Picea abies</i>	 3 havaintoa Metsäliekosammal <i>Hylocomiadadelphus triquetrus</i>
 2 havaintoa Nokkonen <i>Urtica dioica</i>	 2 havaintoa Lehtokotilo <i>Aristida arbutorum</i>	 2 havaintoa Leskenlehti <i>Tussilago farfara</i>	 2 havaintoa Karhunsammalet Suku Polytrichum	 2 havaintoa Metsäviejuri <i>Dryopteris carthusiana</i>
 2 havaintoa Tummaluppo <i>Bryoria fuscescens</i>	 2 havaintoa Sormipaiskarve <i>Hypogymnia physodes</i>	 2 havaintoa Seinänsammal <i>Pleurozium schreberi</i>	 1 havainto Lahko Polyporales	 1 havainto Haapa <i>Populus tremula</i>
 1 havainto Rönsyheinikki <i>Ranunculus repens</i>	 1 havainto Rönsykalat Suku Scirpus	 1 havainto Vuohenputket Suku Aegopodium	 1 havainto Slankänsäme <i>Achillea millefolium</i>	 1 havainto Koiranputket Suku Anthriscus

MOTIVOIVAA JA INNOSTAVAA KANSALAISTIEDETTÄ

TIETOA TAVALLISISTA LAJEISTA

- Pitkät aikasarjat
- Isot datamassat
- Ympäristömuutokset
- Fenologia

HAVAINTOJA HARVINAISUUKSISTA

- Tutkijayhteisö vahvistaa määrittäksiä
- Hyvä kuva riittää!
- Esimerkki: 7. luokkalaisen pohjanjäärähavainto!

HAVAINTOJEN TUTKIMINEN JA PELILLISTÄMINEN

- Pääseekö havainto tutkimustasolle?
- Eniten havaintoja, eniten lajeja?
- Kilpailut luokkien tai koulujen välillä...

iNaturalist

Teemareppu MAPPAssa:

<https://mappa.fi/teemareput/inaturalist/>

<https://youtu.be/a84JYjwwzFA>

<https://youtu.be/BdvTmdG5qcQ>

Ohje opettajalle:

<https://mappa.fi/materiaalit/inaturalist-toimintaohjeet-opettajalle/>

Ohje oppilaalle:

<https://mappa.fi/materiaalit/nain-teet-hyvan-havainnon-inaturalist-sovelluksella/>

Muuttolintujen kevät

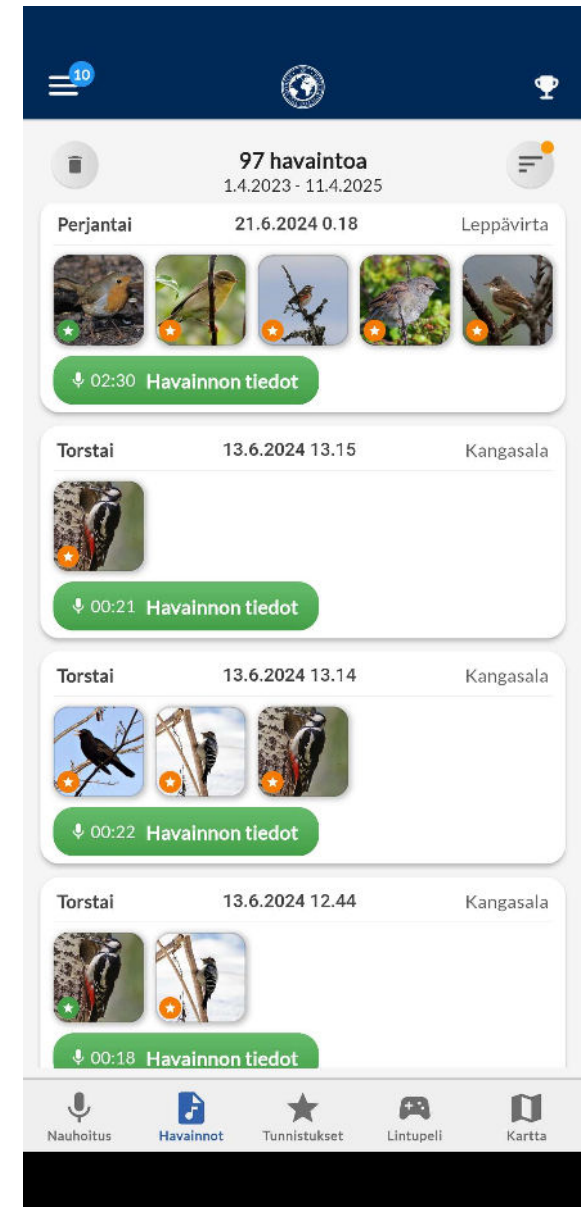

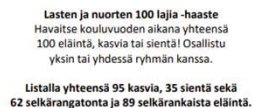
MAPPA.fi -

Muuttolintujen kevät
opetuskäytössä

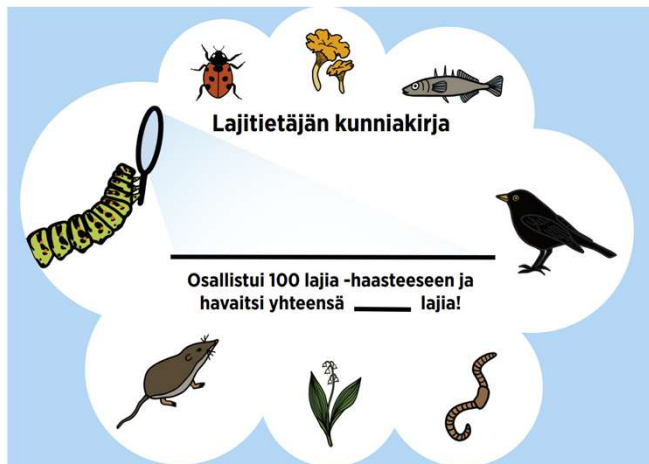
Kuunnellaan hiljaa ja lasketaan, kuinka monta eri lintulajia on äänessä. Verrataan tulosta Muuttolintujen kevään tunnistukseen.

Kumpi kuuli enemmän, tekoäly vai lapset?

KASVIT	NÄHTY	Nimi suomeksi	KASVIT	NÄHTY!	Nimi suomeksi
LEVÄT		rakkohauru (rakkolevä)			mustikka
		viherahdinparta			variksenmarja
SAMMALET		palmusammal			vadelma
		metsäkerrossammal			kurtturisuus
		seinäsammal			kullero
		sulkasammal			rentukka
		lehtoruusukesammal			valkovuokko
KORTTEET LIEOT JA		lieokasvit			sinivuokko
SANIAISET		kortteet			keltamo
		pohjankallioimarre			isonokkonen (nokkonen)
		sananjalka			pihatahtimö
PUUT		metsäkuusi (kuusi)			puna-ailakki
		metsämänty (mänty)			ketoneilikka
		kataja			orvokit
		metsätammi (tammi)			peltoKANANKAALI
		rauduskoivu			metsätähti
		hieskoivu			isomaksaruoho
		tervaleppä			mesiangervo
		harmaaleppä			muurain (lakka)
		raita			lillukka
		metsähaapa (haapa)			ojakellukka
		pihlaja			kyläkellukka
		lehtotuomi (tuomi)			ketohanhikki
		metsävaahtera (vaahtera)			ahomansikka (metsämansikka)
		kanerva			poimulehdet
VARVUT JA MUUT PUU- VARTISET KASVIT		suopursu			kornealupiini
		suokukka			hiirenvirna
		puolukka			valkoapila

[MATERIAALIT](#)
[TEEMAREPUT](#)
[KALENTERI](#)
[TOIMINTA](#)
[LUONTO-OBSERVATORIO](#)
[INFO](#)
[SV](#)

Lasten ja nuorten 100 laija -haaste

Löydä sata laija vuodesta, laji kerrallaan! Luonnotieteellinen keskusmuseo haastaa kaikki havainnoimaan luontoa! Tämän haasteen lajistusta on mukana kasveja, eläimiä, hyönteisiä, lintuja, nisäkkäitä, mikrobia, matelijoita ja sammakkoeläimiä – löydätkö näistä 100?

100 LAIJAA

Ohjeet osallistujalle

Ilmoittaudu mukaan haasteeseen, ilmoita havaintosi ja suoraa 100-lajia haasteen etenemisiä!

[TARTU HAASTEeseen](#)

Webinaari 26.8.2025:

- Lasten ja nuorten 100 laija -haaste opetuksessa
- MAPPA opettajan työkaluna
- Lajintuntemusta asiantuntijoiden opastamana

Ilmoittaudu koulutukseen

Uusi 100-lajia haaste alkaa elokuussa. Ope. tule mukaan verkkokoulutukseen!

[ILMOITTAUDU KOULUTUKSEEN](#)

Materiaaleja opettajalle

Täältä löydät opettajan ohjeet ja lisämateriaalia opetuksen tueksi!

[100 LAIJAA-TEEMAREPPI](#)

Tutustu 100-lajia haasteen lajeihin!

- Löydät kaikki haasteen lajit lajivakuuseen alla
- Tutustu haasteen lajeille mukana maastoon
- Lajia havainnot löydät helposti myös MAPPAA-lajistusta!

Lajiluvutteen lähde: Pöytäkirja 6/ Luonnon 100-lajia -haaste: lapset ja nuoret, Linnut viestintöijä & Pöytäkirjat viestintöijä-joukko

[MAPPA-LAJIHARTU](#)

Linnut

Kyhmyjoutsen

[LAAJA](#)

[TIIVIS](#)

Laulujoutsen

[LAAJA](#)

[TIIVIS](#)

Metsähanihi

[LUE LISÄÄ](#)

Merihanihi

[LUE LISÄÄ](#)

**TEE HAVAINTOJA
LUONNOSSA**

Kirjaa ylös / apunasi:
iNaturalist
Muuttolintujen kevät
Järvi-meriwiki
Laji.fi

**Omat
havainnot
tutkijoille**

**LUONTORETKIKONE
TUO TIETOA**

Hae oman alueesi lajisto
tänään! Opi lajien
yhteyksistä toisiinsa
ja ympäristö-
muutoksiin.

**Tutkimus-
tieto
oppilaille**

**LUONTORETKIKONE
TUO TIETOA**

**Hae oman alueesi lajisto
tänään! Opi lajien
yhteyksistä toisiinsa
ja ympäristö-
muutoksiin.**

**Tutkimus-
tieto
oppilaille**

Luontoretkekikone

The screenshot shows the web application interface for "Luontoretkekikone". At the top is a teal navigation bar with the MAPPA.fi logo and menu items: MATERIAALIT, TEEMAREPUT, MOK, KALENTERI, PALVELUT, INFO, and a dropdown arrow next to SV. The main content area has a background image of a bird in a field of tall grass. A white modal box is centered on the screen with the title "Linturetkikone". Inside the modal, there are two radio buttons under the heading "LÄHDEMME RETKELLE": "Sisämaahan" (selected) and "Meren lähelle". Below this is a label "SIJAINTI *" followed by a dropdown menu showing "Hämeenlinna". At the bottom of the modal are two radio buttons: "Tiedonjanoiset (laaja)" (selected) and "Nuoret tutkijat (suppea)". A teal button labeled "LUO RETKI" is positioned to the right of these options. In the bottom left corner of the slide, there is a decorative graphic of a yellow fern leaf and a small blue bird.

Luo linturetki valitsemalla paikkakunta valikosta. Retkikone näyttää lintulajeja, joita voit **tällä hetkellä** havaita lähiluonnossasi.

Palvelu hyödyntää Lajitietokeskuksen (laji.fi) havaintotietoja reaaliaikaisesti.

Retkikoneen **52 lintulajia** kertovat viestiä jostakin **20 ympäristömuutoks** **esta tai ilmiöstä** (kts. kaikki lajit tämän tekstin alta).

Lintuatlas.fi
Lajien paikallinen
runsas

Linturetki (Hämeenlinna, 15.4.)

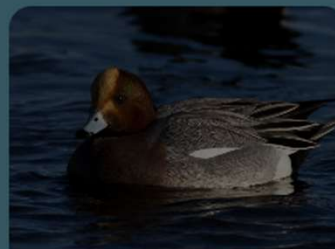
NÄYTÄ QR-KOODI

Laulujoutsen

Valkoposkihanhi

Haapana

Sinisorsa

Tukkasotka

Merikotka

Ruskosuohaukka

Varpushaukka

Töyhtöhyppä

Kuovi

QR-koodi

TULOSTA

Harmaahaikara

(sv: gråhäger, en: Grey Heron)

Ardea cinerea

Lepäilee matalassa vedessä yhdellä jalalla seisten. Talvisin maistelee sammakoita etelässä.

Tunnistaminen

Hyvin suuri ja voimakasrakenteinen, pitkäkaulainen lintu. Pitää usein lennossa ja myös maassa kaulaa mutkalla. Päältä tummanharmaa vaalea, nokka pitkä ja tikarimainen. Vanhoilla linnuilla mustat "kulmakarvat" kaartuvat takatöyhdöksi.

Elintavat

Ravintona kalat ja sammakkoeläimet. Väijyy saalista rantavedessä seisten liikkumattomana.

Elinympäristö

Harmaahaikara suosii rauhallisia ja tiheitä metsiköitä lähellä järviä, matalia merenlahtia ja kosteikkoja. Pesii yksittäin tai usean kymmenen parin yhdyskunnissa. Lähimuuttaja. Suurin osa Suomen harmaahaikaroista talvehtii Euroopassa.

Pinkka.laji.fi
Tekstisisällöt
kahtena versiona

Xeno-canto.org
Ääninäytteet

Laji.fi
Lajien nimet, kuvia,
uhanalaisuus,
säädöket

TAKAISIN LISTAUKSEEN

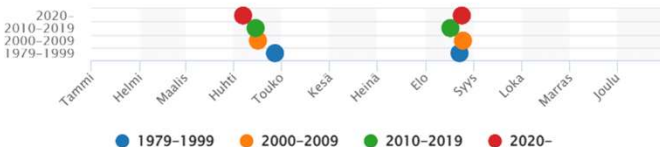
Harmaahaikara on suuri ja voimakasrakenteinen. Päältä tummanharmaa vaalea, nokka pitkä ja tikarimainen. Vanhoilla linnuilla mustat "kulmakarvat" kaartuvat takatöyhdöksi.

Harmaahaikara

Harmaahaikara etui rantavedestä sadokki kalaa ja sammakkoja.
Suvi CCO

Muuton ajoittumisen mediaanipäivämäärä

Haahka.laji.fi
Graafit
muuttajamääristä,
muuttoajoista jne.

Ympäristömuutoksia ja lajin ekologiaa

Tekijät, jotka vaikuttavat lajin runsauteen ja/tai käyttäytymiseen.

Ilmastomuutos

Harmaahaikara hyötty ilmaston lämpenemisestä. Sen levinneisyysalue on laajentunut pohjoisemmaksi ja Suomen pesimäkanta on runsastunut. Eteläisenä lajina harmaahaikara on hyötynyt leudommista talvista, ja sen hengissäsäilyvyys on parantunut. Harmaahaikaran kevätmuutto on aikaistunut.

Suojelu auttaa

Harmaahaikaraa on vainottu laajalti Euroopassa, koska sen ajateltiin pyydystävän ravinnokseen samoja kaloja, jotka ovat ihmisillekin tärkeää ravintoa. Harmaahaikaran suojelutilanne on yleisesti parantunut ja suojelu on auttanut pesimäkantaa kasvamaan.

Tiesitkö tämän?

Harmaahaikara on Suomen yleisin haikara. Sen siipien kärkiväli voi olla jopa kaksi metriä ja usein lentäessään sen suuri koko kiinnittää huomion.

Tutustu lajiin vaikuttaviin tekijöihin

ILMASTONMUUTOS

LÄHIMUUTTAJA

SUOJELU AUTTAA

Linturetkikone - MAPPA.fi x Pinkka x New Tab

mappa.fi/linturetkikone/

MAPPA.fi MATERIAALIT TEEMAREPUT MOK KALENTERI PALVELUT INFO SV

Pölyttäjäretkikone

Pölyttäjäretkelle voit lähteä huhtikuusta syyskuuhun

LÄHDEMME RETKELLE

SIJAINTI *

Valitse

TIEDON LAAJUUS *

☒ Laaja ☐ Tiivis

LUO RETKI

TAPAHTUMA

16.6.2025 - 16.6.2025

Pölyttäjät viestintuojina -retki Häntälän notkoihin

Tervetuloa maksuttomalle Pölyttäjät viestintuojina -koulutustretkelle Häntälän notkoihin 16.6.2025 klo 8.00 - 16.00. Jos meteliä on tulla, saatamme tavata myös harvinaisen pikkupöllön! Retki soveltuu läänennäkökoulutukseen opettajille, vanhauskavattajille ja nuorisohajajille sekä opetus-, kasvatus- tai nuorisotalon opiskelejoille. Tarkempia tietoja retken ohjelmasta, alkuaikasta ja maksuttomasta yhteiskäytöksestä Hämmentin rautatieasemalta julkaisaan myöhemmin. Tässä ilmoitus kelloajat ovat vielä arvioita.

LUE LISÄÄ

TAPAHTUMA

13.5.2025 - 13.5.2025

Pölyttäjät viestintuojina -retki Viikin kaupunkiniityille (Helsinki)

Tervetuloa maksuttomalle Pölyttäjät viestintuojina -koulutustretkelle keuhkoihin Viikinkiin 13.5. klo 13-16. Retki soveltuu läänennäkökoulutukseen opettajille, vanhauskavattajille, nuorisohajajille, eläinhenkilöille sekä opetus-, kasvatus- tai nuorisotalon opiskelejoille ja kaikille ympäristökasvatuksesta tai pölyttäjähysteistä kiinnostuneille.

LUE LISÄÄ

TAPAHTUMA

26.5.2025 - 26.5.2025

Pölyttäjät viestintuojina -retki Tampereen kaupunkiniityille

Tervetuloa maksuttomalle Pölyttäjät viestintuojina -koulutustretkelle keuhkoihin Tampereelle 26.5. klo 13-16. Koulutustretki soveltuu läänennäkökoulutukseen opettajille, vanhauskavattajille ja nuorisohajajille sekä opetus-, kasvatus- tai nuorisotalon opiskelejoille.

LUE LISÄÄ

Luo pölyttäjäretki valisemalla tiedon laajuus. Saat lajivalikoiman tämän hetken pölyttäjälajeista Suomessa. Suomessa kevät tulee keikkuen: ensimmäisiä pölyttäjiä voi havaita jo huhtikuussa, samoin niille tärkeitä me-sikasveja. Retkikoneen 12 kimalaislajia ja 29 perhoslajia kertovat viestiä jostakin 15 ympäristö-muutoksesta tai ilmiöstä. Mukana on myös 25 näille pölyttäjille tärkeää ravintokasvia.

Yhteistyössä:
LYKE, Syke, Luomus
Rahoittaja: SKR

Linturetkikone - MAPPA.fi

Pinkka

New Tab

mappa.fi/linturetkikone/

MAPPA.fi

MATERIAALIT

TEEMAREPUT

MOK

KALENTERI

PALVELUT

INFO

TAPAHTUMA

15.6.2025 - 16.6.2025

Pölyttäjät viestintuojina -retki Häntälän notkoihin

Tervetuloa maksuttomalle Pölyttäjät viestintuojina -koulutustrekillä Häntälän notkoihin 15.6.2025 klo 8.00 - 16.00. Jos meteliä on toivottu, saatamme tavata myös harvinaisen pikkupöllön! Retki soveltuu läänennäkökoulutukseen opettajille, vanhauskavattajille ja nuorisohajajille sekä opetus-, kasvatus- tai nuorisolaan opiskelejoille. Tarkempia tietoja retken ohjelmasta, alkuaikaista ja maksuttomasta yhteiskäytöksestä Hämeenlinnan rautatieasemalta julkaisaan myöhemmin. Tässä ilmoitus kellosta on vain arvion.

LUE LISÄÄ

TAPAHTUMA

13.5.2025 - 13.5.2025

Pölyttäjät viestintuojina -retki Viikin kaupunkiniityille (Helsinki)

Tervetuloa maksuttomalle Pölyttäjät viestintuojina -koulutustrekillä keuhkokuumeen koulutustrekillä Viikissä 13.5. klo 13-16. Retki soveltuu läänennäkökoulutukseen opettajille, vanhauskavattajille, nuorisohajajille, eläinlääkäreille sekä opetus-, kasvatus- tai nuorisolaan opiskelejoille ja kaikille ympäristökasvatuksesta tai pölyttäjähysteistä kiinnostuneille.

LUE LISÄÄ

TAPAHTUMA

26.5.2025 - 26.5.2025

Pölyttäjät viestintuojina -retki Tampereen kaupunkiniityille

Tervetuloa maksuttomalle Pölyttäjät viestintuojina -koulutustrekillä keuhkokuumeen koulutustrekillä Tampereella 26.5. klo 13-16. Koulutustreki soveltuu läänennäkökoulutukseen opettajille, vanhauskavattajille ja nuorisohajajille sekä opetus-, kasvatus- tai nuorisolaan opiskelejoille.

LUE LISÄÄ

Pölyttäjäretkikone

Pölyttäjäretkelle voit lähteä huhtikuusta syyskuuhun

LÄHDEMME RETKELLE

SIJAINTI *

Valitse

TIEDON LAAJUUS *

☒ Laaja

☐ Tiivis

LUO RETKI

Luo pölyttäjäretki valisemalla tiedon laajuus. Saat lajivalikoiman tämän hetken pölyttäjälajeista Suomessa. Suomessa kevät tulee keikkuen: ensimmäisiä pölyttäjiä voi havaita jo huhtikuussa, samoin niille tärkeitä me-sikasveja. Retkikoneen 12 kimalaislajia ja 29 perhoslajia kertovat viestiä jostakin 15 ympäristö-muutoksesta tai ilmiöstä. Mukana on myös 25 näille pölyttäjille tärkeää ravintokasvia.

Pölyttäjäretki (Tampere, 26.8.)

NÄYTÄ QR-KOODI

Tarhamehiläinen

Mantukimainen

Kontukimainen

Tarhakimainen

Kivikkokimainen

Mantuloiskimainen

Kartanokimainen

Pensaskimainen

Juhannuskimainen

Peltokimainen

Ketokimainen

Hevoskimainen

Lauhahiipijä

Piippopaksupää

Lanttuperhonen

Sitruunaperhonen

Angervohopeatäplä

Keisarinviitta

Karttaperhonen

Amiraali

Ohdakeperhonen

Neitoperhonen

Nokkosperhonen

Suruvaippa

Häiveperhonen

Tummapapurikko

Tesmaperhonen

Metsänokiperhonen

Paatsamasiniisi

Hopeasiniisi

Pikkukultasiipi

Loistokultasiipi

Kartanokimalainen on väriykseltään ruskea-musta-valkoinen. Se on kevään ensimmäisiä kimalaisia. Kuningat suluttu.

Kuva Pekka Malinen, Creative Commons Nimeä Ei-Kaupallinen Jaa-Samoin 4.0

Kartanokimalainen

(sv. hushumla, en. Tree bumblebee)

Bombus hypnorum

Nimensä mukaan tämä ruskeaselkäinen kimalainen ei pesi maassa, vaan kartanossa!

Tunnistaminen

Kartanokimalainen on väriykseltään ruskea-musta-valkoinen. Sen selkäpuoli ja päälaki ovat punaruskeita, takapuoli musta.

Sukupuolet ovat muuten saman värisiä, mutta koiralla punaruskea väri ulottuu pidemmälle takaruumiin (2. naamarin) väliin.

Elintavat

Lentoaika Aikainen laji. Kuningattaret lähtevät liikkeelle heti lumien suluttu. Työläisiä alkaa kuoriutua kesäkuun puolivälistä alkaen, koiraita ja uusia kuningattaria heinäkuussa.

Ravintokasvit Lyhytikäinen laji, joten ei pysty ruokailemaan pitkäikäisillä kukkaloilla. Käyttää laajasti erilaisia matalakukkaisia kasveja, puutarhoissa esimerkiksi omenaa, vadelmaa ja viinimarjoja.

Elinympäristö

Laji pesii mieluiten rakennuksiin ja esiintyy siksi yleisimmin pihossa, puutarhoissa ja rakennetuilla alueilla. Tavataan silti jossain määrin myös metsäseudulla, joissa pesii puunkoloihin ja linnunpönttöihin. Kartanokimalainen ei tee pesäänsä maahan, kuten useimmat kimalaiset. Se on ainoa kimalaislaji, joka pesii rakennuksissa.

Ympäristömuutoksia ja lajin ekologiaa

Tekijät, jotka vaikuttavat lajin runsauteen ja/tai käyttäytymiseen.

Yleislaji (Erikoistunut laji)

Muista kimalaisista poiketen kartanokimalainen on erikoistunut pesimään rakennuksissa (metsäalueilla myös puunkoloissa). Toisaalta laji voi pitää myös yleislajina, sillä se on levinnyt ihmisten mukana tehokkaasti kaikenlaisiin elinympäristöihin Suomessa ja eri puolilla maailmaa.

Ilmastonmuutos

Laji hyötynee ilmastonmuutoksesta, kuten useimmat muutkin kimalaiset. Lajin talvehtiminen helpottuu, kun talvet lyhenevät ja lauhdut.

Kotipihan luontoteot

Kartanokimalaiselle on tarjolla runsaasti pesäpaikkoja erilaisissa rakennuksissa ja puunkoloissa, joten sitä ei tarvitse tältä osin auttaa. Muiden kimalaisten tavoin lajin elinoloja voi parantaa ylläpitämällä runsaasti kukkivia puutarhoja, jossa on tarjolla mesikasveja kevästä syyskesään asti – ja tämän lajin kannalta mieluiten matalakukkaisia kasveja.

Tiesitkö tämän?

Ampiaiset pesivät kartanokimalaisen tavoin yleisesti rakennuksiin. Kartanokimalaisen kanssa ihmisten on kuitenkin huomattavasti helpompaa elää, sillä kimalaiset ovat pesälleen selvästi rauhallisempia kuin ampieiset. Kimalainen pistää erittäin harvoin, lähinnä jos sen ottaa käteen tai astuu päälle. Kartanokimalaisen pesää ei yleensä olekaan tarpeen hävittää.

Lajin englanninkielinen nimi Tree Bumblebee viittaa siihen, että luontaisesti sen pesäpaikkoja ovat puunkolat. Tisasten tavoin kartanokimalainen kelpuutetaan pesäpaikseen myös linnunpöntön.

Tutustu lajiin vaikuttaviin tekijöihin

ERIKOISTUNUT LAJI ➔

ILMASTONMUUTOS ➔

MAATALDUS ➔

Eliöryhmät

- Hyönteiset ja hämähäkkieläimet
- Pistiaiset

Uhanalaisuus Suomessa

2019 LC - elinvoimaiset

[Näytä lisää](#)

Säädökset

Ei säädöksiä.

tämän hetken pölyttäjälajeista Suomessa ja jo huhtikuussa, samoin niille tärkeitä ravintokasveja.

Pölyttäjätietä (Tampere, 26.8.)

NÄYTÄ QR-KODI

Kartanokimalainen

Kontukimalainen

Tarhakimalainen

Kartanokimalainen

Kartanokimalainen

Pensaskimalainen

Kartanokimalainen

Ketokimalainen

Hevoskimalainen

Kartanokimalainen

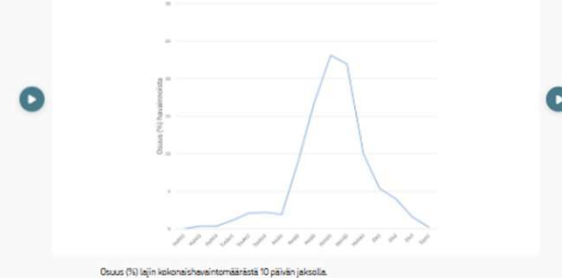

Ketokimalainen

Hevoskimalainen

Lajin runsaus

Vuorovaikutussuhteet

Vadelma

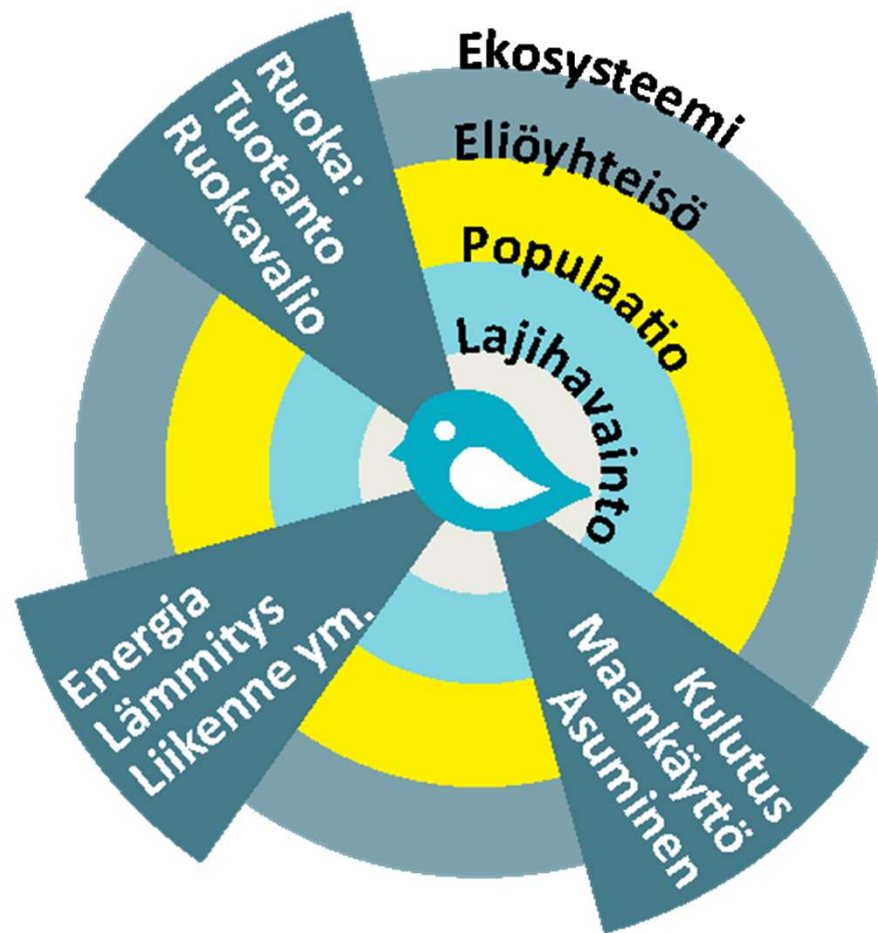
(+/-) mutualismi eli yhteistoiminta
Vadelma on lyhytikäinen kartanokimalaisen mesikasvi. Kartanokimalainen pölyttää kasvin.

Metsäomenapuu

(+/-) mutualismi eli yhteistoiminta
Omena on juhanuskimalaisen mesikasvi. Juhanuskimalainen pölyttää kasvin.

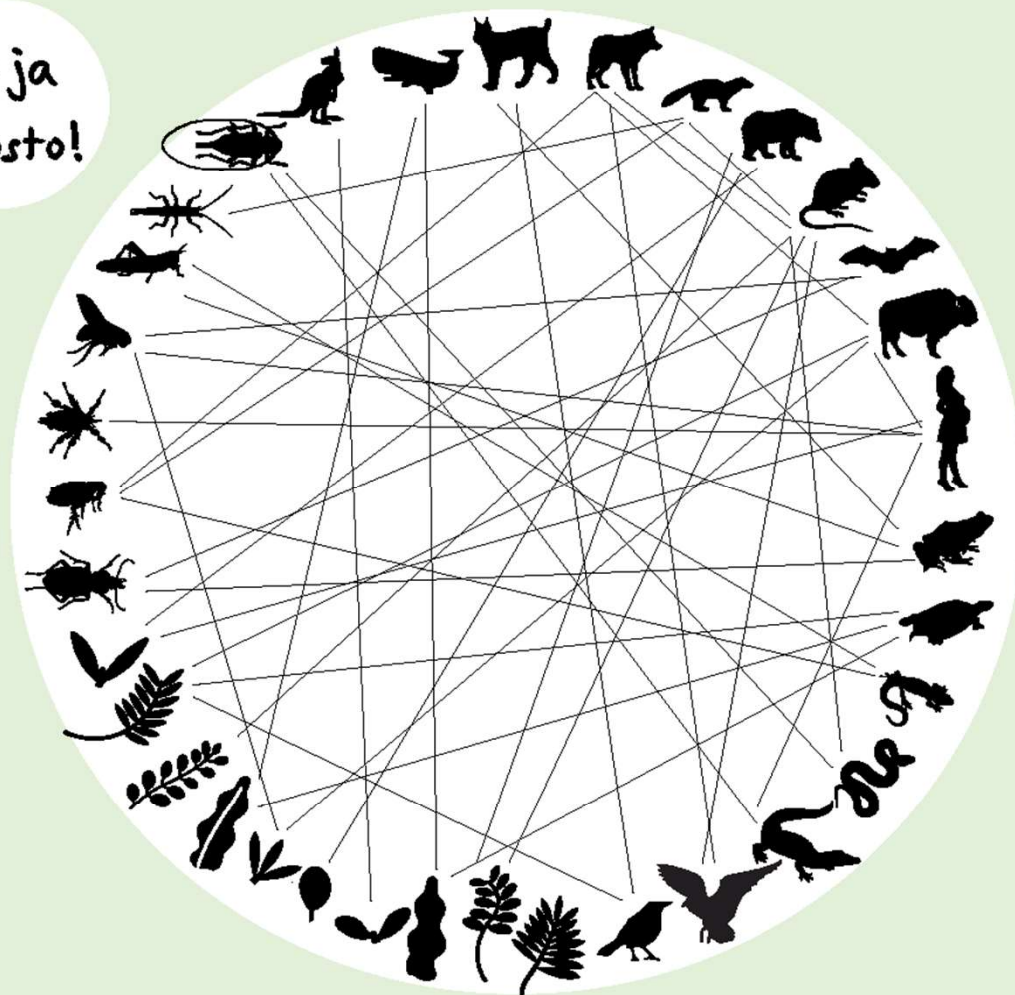
Lajihavainnosta systeemitason ymmärrykseen

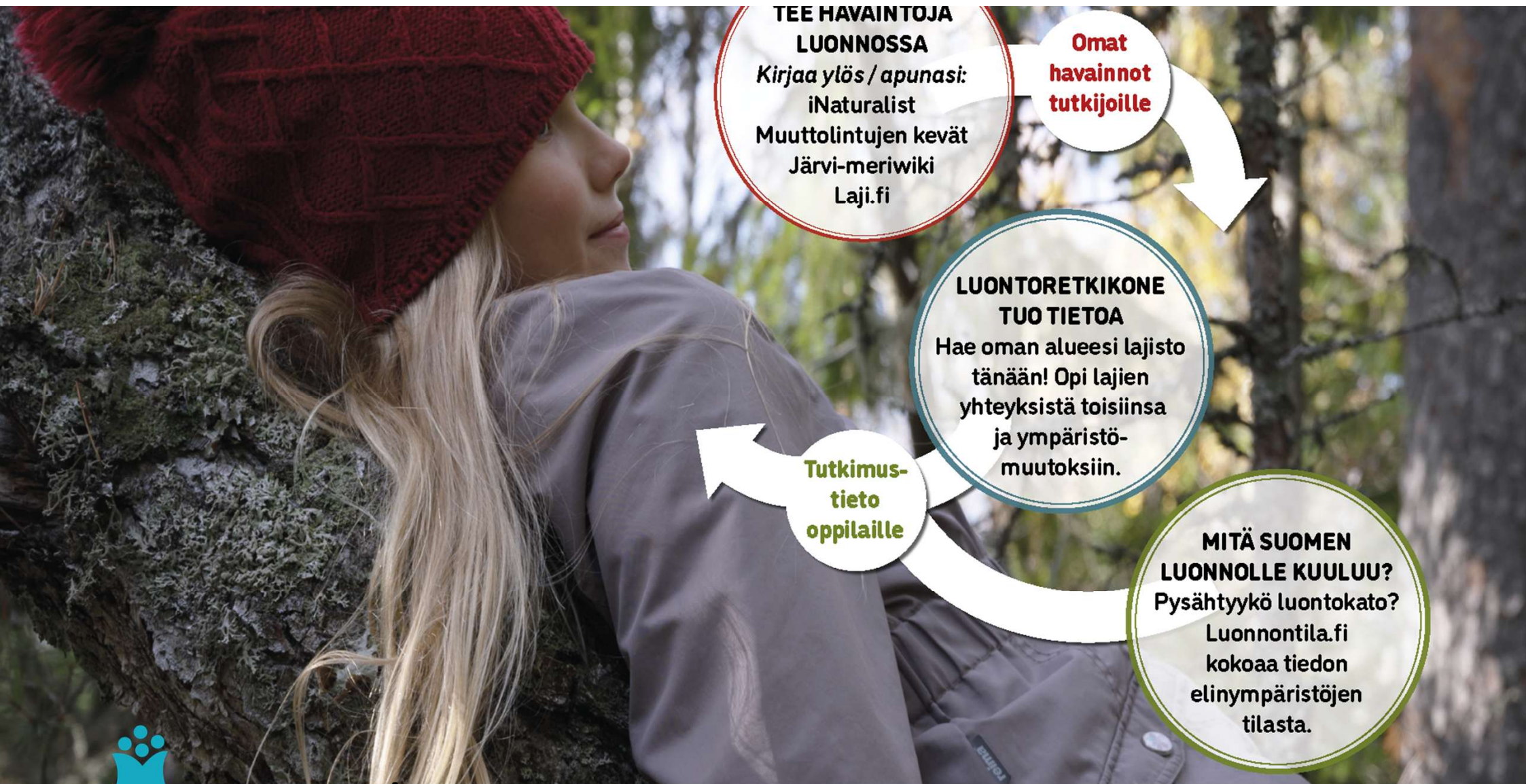
Kuva: Sanna Saari-Vesterinen

Monimuotoinen luonto ja
vuorovaikutusten verkosto!

Kuva: Heta Nääs ja
Sanna Saari-Vesterinen

**TEE HAVAINTOJA
LUONNOSSA**

Kirjaa ylös / apunasi:
iNaturalist
Muuttolintujen kevät
Järvi-meriwiki
Laji.fi

**Omat
havainnot
tutkijoille**

**LUONTORETKIKONE
TUO TIETOA**

Hae oman alueesi lajisto
tänään! Opi lajien
yhteyksistä toisiinsa
ja ympäristö-
muutoksiin.

**Tutkimus-
tieto
oppilaille**

**MITÄ SUOMEN
LUONNOLLE KUULUU?**
Pysähtyykö luontokato?
Luonnontila.fi
kokoaa tiedon
elinympäristöjen
tilasta.

MAPP.A.fi/luonto-observatorio

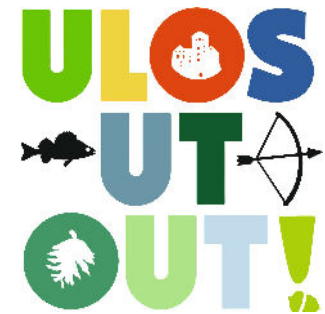
Suomen luonto- ja ympäristökoulujen liitto ry

- Luonto- ja ympäristökoulupäivät lapsi- ja nuorisoryhmille
- Koulutuksia opettajille
- Yli 50 toimipistettä

- 120 000 käyttäjää
- 2 000 materiaalia
- 250 teemareppua
- 300 julkaisijatahoa

- Ulkona oppimisen suur tapahtuma
- Seuraavan kerran: 9.-11.6.2026 Tampereella!

+ *Luontotiedon välittäjä tutkijoilta kasvattajille ja lapsille ja nuorille*

Ota yhteyttä: [Luontokoulut.fi](https://luontokoulut.fi)